

*De dag veranderd en de
sabbat (= rustdag) bewaard
en een
nagelaten geschrift van
Ds. J. van Prooijen*

Uitgave van de Nederlandse Vereniging tot bevordering
van de Zondagsrust en de Zondagsheliking te Rhenen.

De dag veranderd en de sabbat (= rustdag) bewaard

Deze brochure, met enkele gedeelten uit de geschriften van achtenswaardige Godgeleerden, werd uitgegeven naar aanleiding van vragen die nog wel eens gesteld worden betreffende de verandering van de rustdag (sabbatdag) van de laatste dag der week in de eerste dag der week.

1. Thomas Watson
2. B. Smijtegelt
3. W. á Brakel
4. J. Vermeer
5. T. Case, W. Fenner en Grantham
6. Wm. Maclean
7. B. B. Warfield

en een nagelaten geschrift van Ds. J. van Prooijen (1912-1991)

Nederlandse Vereniging tot bevordering van de
ZONDAGSRUST en de **ZONDAGSHEILIGING**
gevestigd te Rhenen

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

1. Thomas Watson

Vraag: Hoe werd de eerste dag in de week in de plaats gesteld van de zevende dag?

Antwoord: Niet door kerkelijke autoriteit. “De kerk”, zegt mr. Perkins, “heeft geen macht om een sabbat in te stellen”.

1. De verandering van de sabbat van de laatste dag der week in de eerste, geschiedde door Christus' eigen instelling.

Hij is “Heere van de sabbat” (Mark. 2 : 28). En wie zal een dag instellen dan Hij, die er de Heere van is? Hij maakte deze dag. “Dit is de dag die de Heere gemaakt heeft” (Psalm 118 : 24).

Arnobius en de meeste uitleggers verstaan dit van de christelijke sabbat, die genoemd wordt: “de dag des Heeren” (Openb. 1 : 10). Zoals het genoemd wordt “des Heeren Avondmaal”, vanwege de instelling des Heeren van het brood en de wijn en het afzonderlijk stellen van een gewoon tot een bijzonder en heilig gebruik; zo wordt het genoemd “de dag des Heeren”, vanwege de instelling des Heeren ervan en het afzonderen van de gewone dagen tot Zijn bijzondere aanbidding en dienst.

Christus verrees op de eerste dag der week uit het graf en verscheen tweemaal op die dag aan Zijn discipelen (Joh. 20 : 19, 26), hetwelk was, om hen bekend te maken, zoals Augustinus en Athanasius zeggen, dat Hij de joodse sabbat overgebracht had naar de dag des Heeren.

2. Het onderhouden van de eerste dag der week was de praktijk der apostelen.

“En op de eerste dag der week, als de discipelen bijeengekomen waren om brood te breken, handelde Paulus met hen” (Hand. 20:7a, 1 Kor. 16 : 2).

Hier was beiden: het prediken en het breken des broods op deze dag, Augustinus, Inocentius en Isidore houden de onderhouding van onze evangelische sabbat te zijn van apostolische bekrachtiging, en bevestigen, dat uit kracht van de praktijk der apostelen, deze dag moet afgezonderd worden tot de godsdienst oefening.

Wat de apostelen deden, deden zij door goddelijke autoriteit; want zij werden geïnspireerd door de Heilige Geest.

3. De eerste kerk had voor de dag des Heeren, die wij nu vieren, hoge achtung.

Het was een groot teken van hun godsdienst om deze dag te onderhouden.

Ignatius, de oudste kerkvader, die in de tijd van de apostel Johannes leefde, gebruikte deze woorden: "laat een ieder, die Christus liefheeft, de eerste dag der week, de dag des Heeren, heiligen".

Deze dag is door de kerk van Christus meer dan 1600 jaar onderhouden, zoals de geleerde Bucer opmerkt.

Zo ziet u, hoe de zevendedags sabbat veranderd werd tot de eerstedags sabbat.

De grote reden om de joodse sabbat in de dag des Heeren te veranderen is, dat het ons de "verborgenheid van onze verlossing door Christus" in gedachten brengt.

De reden waarom God de oude sabbat instelde was om een herinnering te zijn aan de schepping; maar nu heeft Hij de eerste dag der week er voor in de plaats gesteld, ter herinnering aan een heerlijker werk dan de schepping, welke is de verlossing.

Groot was het werk der schepping maar groter was het werk der verlossing.

Zoals er gezegd werd, dat "de heerlijkheid van de tweede tempel groter was dan de heerlijkheid van de eerste tempel" (Hag. 2 : 10), zo was de heerlijkheid van de verlossing groter dan de heerlijkheid van de schepping.

Grote wijsheid werd er gezien in ons te formeren, maar wonderbaarder wijsheid in ons zalig te maken.

Grote kracht was te zien in het voortbrengen van ons uit het niets, maar grotere kracht in het helpen van ons, toen we waren "minder dan niets".

Het kost meer om ons vrij te kopen, dan om ons te scheppen.

Bij de schepping was het slechts het "spreken van een woord" (Ps. 148 : 5); in de verlossing was er het vergieten van het bloed (1 Petr. 1 : 19).

De schepping was het werk van Gods vingers (Ps. 8 : 4); verlossing was het werk van Zijn arm (Luk. 1 : 51).

Bij de schepping gaf God ons onszelf; bij de verlossing gaf Hij Zichzelf.

Bij de schepping hadden we een recht op een aards paradijs; in de verlossing hebben we een recht op een hemels Koninkrijk.

Christus mocht dan wel de zevende dag van de week veranderen in de

eerste, daar het ons de verlossing in gedachten brengt, hetwelk heerlijker werk is dan de schepping.

Gebruik: het gebruik, dat ik hiervan zal maken, is, dat wij de christelijke sabbat, die wij nu viëren, in hoge ere behoren te houden.

De Joden noemden de sabbat: “de wens der dagen en de koningin der dagen”.

Wij moeten deze dag noemen een “verlustiging, opdat de Heere geheiligd worde, Die te eren is” (Jes. 58 : 13).

Metaal wat het merk des konings draagt, is van aanzien en van grote waarde.

God heeft Zijn koninklijk zegel op de sabbat gezet; het is de sabbat des Heeren, en dit maakt hem heerlijk.

Wij moesten op deze dag zien als de beste dag van de week.

Wat de phoenix is onder de vogels, wat de zon is onder de planeten, is de dag des Heeren onder de andere dagen. “Dit is de dag, die de Heere gemaakt heeft” (Ps. 118 : 24a).

God heeft alle dagen gemaakt, maar Hij heeft deze gezegend.

Zoals Jacob de zegen van zijn broeder kreeg, zo verkreeg de sabbat de zegen van al de andere dagen der week.

Het is een dag op welke wij ons op een bijzondere wijze met God onderhouden.

De Joden noemden de sabbat: “een dag van licht”; zo schijnt op deze dag de Zon der Gerechtigheid op de ziel.

De sabbat is de marktdag der ziel, het beste van de tijd.

Het is de dag van Christus’ verrijzenis uit het graf en de nederdaling van de Heilige Geest op aarde. Hij is geparfumeerd met de zoete geur des gebeds, die als wierook ten hemel stijgt.

Op deze dag valt het manna; dat is het voedsel der engelen.

Dit is de feestdag van de ziel, op welke de genaden hun spelen opvoeren; de andere dagen van de week worden meest gebruikt voor aardse dingen, deze dag voor hemelse; dan vergadert u stro, nu paarden.

Nu neemt Christus de ziel mee op de berg en geeft hem gans zeer uitnemende gezichten der heerlijkheid.

Nu leidt Hij Zijn bruid tot de schatten des wijns en onplooit de banier van Zijn liefde.

Nu geeft Hij haar Zijn specerijwijn en het sap van de granaatappelen (Hoogl. 8 : 2).

De Heere openbaart Zichzelf gewoonlijk meer aan de ziel op deze dag. De apostel Johannes was in de geest op de dag des Heeren (Openb. 1 : 10).

Hij werd opgevoerd in aanbiddelijke verrukkingen des hemels.

Op deze dag bevindt een Christen zich in de hoogten; hij wandelt met God en ervaart het, alsof het een verkeren met Hem in de hemel was (1 Joh. 1 : 3).

Op deze dag worden de heilige genegenheden verlevendigd, de stam der genade wordt verhoogd; verdorvenheden worden verzwakt; en satan valt als een bliksem neer voor de majesteit van het Woord. Christus deed de meeste van Zijn wonderen op de sabbat, zo doet Hij nog: dode zielen worden opgewekt en stenen harten worden vleses harten gemaakt. Hoe hoog moesten wij deze dag achten en eerbiedigen! Hij is dierbaarder dan robijnen. God heeft hem gezalfd met de olie der blijdschap boven zijn medegenoten. Op de sabbat doen wij engelenwerk; onze tongen worden gestemd tot lof van God. De sabbat op aarde is een schaduw en type van de heerlijke rust en eeuwige sabbat in de hemel, waarop wij hopen; wanneer God de tempel, en het Lam hare kaars zal zijn (Openb. 21 : 22, 23).

2. B. Smijtegelt

Dan komt er nog een tegenwerping.

Dan moesten wij, zegt men, de zevende dag altijd gehouden en die niet veranderd hebben.

God heeft de zevende dag ingesteld; maar de eerste niet en wij geloven, naar Gods Woord, dat Hij die veranderd heeft en daartoe de eerste dag heeft ingesteld.

Dat de sabbat veranderd is van de zevende in de eerste dag, is niet van mensen ingesteld zeggen wij; die verandering is van God de Heere.

Dat zal al een groot stuk zijn en wel zo, dat het zich veraangenaamt aan uw gemoed en geweten.

Eerst: zeggen wij, waar of wat gij daarvan leest, gij vindt geen menselijk gezag, wat oudheden er voor de dag gehaald worden, daar is geen algemene of particuliere synode, geen concilie waarin het geschied is.

Die verandering heeft geen mens tot haar auteur, bijgevolg dan moet het God zijn, Die er de Auteur en Insteller van is.

Ten tweede: zijn er mensen bekend die omtrent die dag een voorname zorg gedragen hebben; zo is het met Nehemia, maar die heeft echter die verandering niet gemaakt.

Heeft Constantijn de Grote het gedaan?

Hij zorgde maar voor de heiliging van die dag, maar hij heeft die niet ingesteld.

Wij hebben in ons leven nog van geen mens gehoord, wie er de auteur van zou geweest zijn.

Ten derde: De sabbat wordt genoemd: “de dag des Heeren” (Openb. 1:10).

Hoe zou hij aan die naam komen van de dag des Heeren?

Ik weet geen andere reden dan gelijk van de zevende dag, omdat hij van de Heere is ingesteld. Gelijk het Avondmaal, het Avondmaal des Heeren wordt genoemd (1 Kor. 11 : 20), omdat het de Heere had ingesteld. Dat argument heeft zulk een kracht dat er weinig tegen te zeggen valt. Wilt gij dat nu gaan ontvluchten en gaan twijfelen, of die dag de naam van des Heeren dag wel draagt? Met niet een grond kunt gij die dag die naam afnemen.

Ten vierde: Johannes in zijn verdrukking, wat doet hij?

Hij heeft zijn vroomheid op die dag. Daar kwam God met Zijn buitengewone bewerking, evenals onze verdrukte broeders, zij zoeken op die dag in de geest te zijn, hun hart tot God op te heffen.

Meent gij dat Johannes een ander slag van mens was dan wij nu zijn? Hij wandelde daar aan het strand.

“Mijn hart, Heere! hef ik naar U op” zei hij, wetende dat hij God in de geest kon dienen en dat alle plaatsen, harten en handen tot Hem konden opgeheven worden (1 Tim. 2 : 8).

Ten vijfde: Waar vandaan was dit zo bekend?

Op elke eerste dag der week, zegt Paulus (1 Kor. 16 : 2), legde een iegelijk een schat weg; gelijk wij nu doen naardat wij welvaren gekregen hebben, zo deden die ook.

Dat de gemeenten toen op de eerste dag samenkwamen kan niemand tegenspreken (Hand. 20: 7). Daar kwamen de Christenen op de eerste dag bijeen; tot in de nacht toe predikte Paulus, het was er zo vol, dat zij tot in de vensters zaten, gelijk er die jongeling Eutychus uit een venster doodviel. De Heere Jezus op diezelfde dag van Zijn opwekking kwam in het midden van hen en Hij stelde die dag in, en zeven dagen daarna kwam de Heere al wederom bij hen, toen zij vergaderd waren op dezelfde dag (Joh. 20: 19, 26); daar zult gij vinden dat er staat: na acht dagen, doch dat is te zeggen op de zevende dag, want de Joden rekenen altijd de dag waarop de tijd hunner rekening begint, mede onder de volgende, die het getal van hunner rekening uitmaken.

Wij weten dan zeer wel, waar die dag vandaan komt, het voorbeeld van Christus is al de Christenen een wet geworden.

Ten zesde: zo de zevende dag door geen goddelijk gezag veranderd is in de eerste dag, hoe is het mogelijk, dat er Joden tot het Christendom zijn overgekomen?

Zij wisten immers hoe gestreng God het gestraft had als die dag niet gehouden werd, en zij kwamen over als lammeren zonder dat het houden van de sabbat op de eerste, in plaats van de zevende dag, het enigszins tegen de borst was.

Dat was anderszins alleen genoeg geweest om hen tegen het Christendom te doen woelen.

3. W. á Brakel

God heeft zo de sabbat eens een dag vooruitgezet, dat de sabbat wel de zevende naar de schepping, naar de loop des tijds niet is; maar dat die evenwel blijft de zevende dag, die op zes werkdagen volgt.

1. Deze verzetting is niet door mensen goeddunken geschied, maar door Christus en Zijne apostelen. Dit blijkt: 1. Uit de verschijning van Christus op die dag aan Zijne vergaderde discipelen en de herhaling op de volgende eerste dag der week.

Hier is wel geen uitdrukkelijke instelling, maar het toont evenwel dat van de opstanding van Christus af, de eerste dag der week, naar der Joden rekening, gehouden is.

2. Hierbij komen de ordonnantiën der apostelen, door de Heilige Geest gedreven en van Christus, in de veertig dagen voor Zijn hemelvaart onderwezen in de dingen, die ze tevoren niet konden dragen, alsmede de doorlopende praktijk der kerk in hunne dagen.

Ziet hiervan: Hand. 20 : 7: En op den eersten dag der week, als de discipelen bijeengekomen waren om brood te breken, handelde Paulus met hen, zullende des anderen daags verreizen.

Waarom hier de dag, de eerste dag der week genaamd? Waarom op die dag een vergadering van de kerk en het houden van het Heilig Avondmaal?

Waarom wordt er gemeld, dat Paulus predikte op die dag?

Waarom wordt er bijgevoegd, dat hij des anderen daags verreizen zou?

Dit stelt vast, dat de sabbat op de eerste dag der week gehouden werd.

Voegt hierbij 1 Kor. 16 : 1, 2: Aangaande nu de verzameling, die voor de heiligen geschiedt, gelijk ik den gemeenten in Galatië verordend heb, doet ook gij alzo: Op elken eersten dag der week, enz.

Waarom de eerste dag der week?

Waarom dan de aalmoezen vergaderen?

Geeft dat niet wederom klaar te kennen, dat het op de eerste dag der week sabbat was en het sabbatswerk gedaan moest worden?

En uit wat kracht en op wat grond hielden ze die dag anders, dan op de instelling van Christus aan de apostelen bevolen, 't zij mondeling, 't zij door Zijn Heilige Geest?

Want de apostelen zouden geen menselijke inzetting geduld hebben.

Doet hierbij: Openb. 1 : 10: Ik was in den geest op den dag des Heeren.
Ziet hier wederom de erkenning van die dag; maar waarom de dag des Heeren?

Ik antwoord: omdat die van de Heere was ingesteld; gelijk daarom de sabbat des Heeren genaamd wordt, en het Heilig Avondmaal de tafel des Heeren genaamd wordt.

Of men zegt: het wordt de dag des Heeren genaamd omdat Christus op die dag is opgestaan uit de doden.

Antw.: de zaak is waar, de eerste dag der week is de dag van Christus' opstanding, maar dat de apostel daar in deze tekst op ziet en alleen op ziet, zal nooit bewezen worden; de wijze van spreken ziet, volgens de stijl van Gods woord, op de instelling.

3. Doet hierbij het doorlopend en algemeen gebruik van die dag, van de opstanding van Christus af tot op deze dag toe, boven verhaald.

Uit deze allen blijkt dat de verandering van de dag niet is van menselijke, maar van Goddelijke instelling en daarom onveranderlijk blijft en geen bijzondere kerk het hart gehad heeft die dag te veranderen.

Uitvl.: Moest de verandering in het N.T. niet door een uitdrukkelijk gebod zijn uitgedrukt?

Antw.: Wij hebben God niet te meesteren.

Of wij ons niet aan dat ene gebod willen houden, of wij de zin niet verstonden door onze blindheid, zal God gehouden zijn ons dat gebod nog eens te geven en dat met zulke woorden als wij zelf bedenken?

Dat ene gebod moet u genoeg zijn; want 't is geen nieuw gebod, maar een verandering van een omstandigheid.

Zo nu geen sabbat, zo overtreedt gij het gebod; zo een sabbat, wat dag begeert gij anders dan Christus en Zijn discipelen gehouden hebben en aan de Kerk hebben overgegeven, en nu door zeventienhonderdjarige praktijk in de kerk is bevestigd? Maar wat reden was er tot verandering van die dag? 't Is dwaasheid de soevereine Wetgever reden af te eisen. Is Zijn gebod u niet genoeg, geen reden zal u voldoen.

Ik zie in 't gehele N.T. een zeer grote verandering in de gehele dienst. Ik zie dat de Verlosser van de wereld op de eerste dag der week is opgestaan.

Ik zie dat door het houden van de eerste dag der week de Kerk afgeschei-

den is van Joden, Turken en heidenen; ik zie dat daardoor de gehele Joodse godsdienst veroordeeld wordt en dat de heidenen behoorden overtuigd te worden van hunne godloosheid. Dat is mij genoeg en behoort een ieder genoeg te zijn.

4. J. Vermeer

Bezien wij vervolgens nog het Goddelijk karakter van de verandering van tijd om de sabbat te vieren in de nieuw-testamentische dag.

De verandering dus van de Joodse zevende dag der week in de eerste dag der week bij de christenen. Vooraf letten wij daarbij op enige gronden welke reeds gelegd zijn in de verklaring van het gebod. Daarbij is gebleken dat in het vierde gebod niet een precieze zevende dag is ingesteld, maar alleen één van de zeven, of de zevende na zes werkdagen - gegrond op de rust van God na het werk der schepping in zes dagen.

De taalkundigen merken hier op, dat er in Ex. 20 : 9- 10 eigenlijk staat: "Zes dagen zult gij arbeiden en doen al uw werk, en de zevende is en zal zijn een sabbat voor Jehova, uw God".

Hieruit blijkt dat het onmogelijk is, dat de precieze zevende dag bij de eerste rust van God, en dientengevolge ook in het vierde gebod kan zijn ingesteld. Want het is natuurlijker wijze reeds onmogelijk om deze te onderhouden, vanwege het tijdsverloop. Want nadat de aardbodem met mensen was vervuld kon de sabbat niet meer op één en dezelfde tijd gehouden worden. In het ene deel van de wereld is het nacht als het in het andere deel dag is. Er moet dus wel een verschil van twaalf uren zijn.

Enigermate was het voor de Joden ook onmogelijk deze precieze dag te onderhouden vanwege het stilstaan van de zon gedurende een gehele dag te Gibeon, in de dagen van Jozua (Joz. 10 : 13).

Alsook vanwege het teruggaan van de zon ten tijde van Hizkia. Na deze gebeurtenissen moeten de sabbatten later gekomen zijn. Het onderhouden van deze precieze dag was ook niet mogelijk toen de Joodse kerk oost- en westwaarts verstrooid werd.

Want daaruit volgt wel, dat het voor de Joden zeer onzeker moet zijn geweest om de precieze dag vast te stellen.

Uit dit alles maken wij dan dit besluit op, dat de precieze zevende dag in het vierde gebod en dus ook niet bij de eerste rust van God, kan zijn ingesteld.

Maar komen wij nu tot het stuk zelf, hoe men de verandering van de zevende dag in de eerste dag der week op grond van de Bijbel ten enenmale voor Goddelijk heeft te houden.

God heeft de zevende dag, naar de orde van Zijn rust na het werk der

schepping, veranderd in de zevende dag na zes werkdagen, naar de orde van de rust van Christus op de eerste dag der week na het grote werk der verlossing.

Deze beide tijdsbepalingen zijn Goddelijk en hebben hun grondslag in de instelling van één van de zeven dagen, of wel van een steeds volgende zevende dag na zes werkdagen.

Dit wordt in het vierde gebod vermeld en is gegrond op de eerste rust van God na de voorafgaande zes scheppingsdagen.

Hieruit blijkt, dat in alle opzichten het wezen van het altoos verbindende vierde gebod is gebleven.

Daarbij letten wij ook op de gronden voor het Goddelijk karakter van deze verandering.

In het vierde gebod gebiedt God die sabbat, welke Hij naar Zijn vrij en soeverein welbehagen aanwijst.

Nu gaf God aan de Joodse kerk de zevende dag der week, en aan de christelijke kerk de eerste dag der week.

Dit geschiedde naar Goddelijke autoriteit, want het vierde gebod blijft altijd van kracht.

Hierom zegt Jezus, sprekende van een tijd als alle Joodse sabbatten reeds zouden zijn afgeschafte (Matth. 24 : 20): “Doch bidt, dat uw vlucht niet geschiede des winters, noch op een sabbat”.

Deze eerste dag der week heeft de Heere metterdaad geheiligd en afgezonderd tot een triomfdag van Zijn Zoon (Ps. 118 : 22-24).

De bouwlieden, de kinderen des Koninkrijks, hadden die Steen verworpen en Deze was tot een Hoofd des hoeks geworden.

“Dit is van de Heere geschied, en het is wonderlijk in onze ogen. Dit is de dag, die de Heere gemaakt heeft; laat ons op dezelve ons verheugen en verblijd zijn”.

De Heere Jezus, een Heere van de sabbat zijnde (Matth. 12 : 8), heeft deze dag ook ingesteld met Zijn daad en voorbeeld.

Dit blijkt uit de hoge benaming, welke deze dag boven de andere zes dagen draagt.

Johannes zegt (Openb. 1 : 10): “Ik was in de geest op de dag des Heeren”.

Ook hebben de apostelen, die onfeilbaar door de Geest geleid werden, de goedkeuring van Christus daarover gehad, dat Jezus Zelf in eigen Persoon in hun midden kwam (Joh. 20: 26): “En na acht dagen waren Zijn discipelen wederom binnen, en Thomas met hen; en Jezus kwam als de deuren gesloten waren, en stond in het midden en zeide: Vrede zij ulieden”.

Na acht dagen wil hier zeggen: acht dagen na de eerste dag der week, waarvan in vers 19 gesproken is.

Deze dag is vervolgens ook gevierd ten tijde van de apostelen (Hand. 20 : 7): “En op de eerste dag der week, als de discipelen bijeengekomen waren om brood te breken, handelde Paulus met hen, zullende des anderen daags verreizen”.

Let wel, het was toen sabbat.

Paulus vermaant ook de Korinthiërs (1 Kor. 16: 2): “Op elke eerste dag der week legge een iegelijk van u iets bij zichzelf weg”.

En vrienden, valt het u niet op, dat dit Paulus is, zulk een grote vijand van alle eigenwillige godsdienst en van geboden en inzettingen van mensen ten aanzien van Goddelijke zaken?

Zo menigmaal spreekt hij bestraffend over het vieren van de afgeschafte schaduwachtige tijden en sabbatten (Rom. 14 : 5-6, Gal. 4 : 10-11 en Col. 2 : 16-17).

Maar op de eerste dag der week gaat Paulus zelf in het onderhouden daarvan voor.

Het waarnemen van deze eerste dag der week is constant de leer en de praktijk geweest van de kerk sinds de tijd der apostelen.

Dit vinden wij in vele getuigenissen van Athanasius, Ignatius, Eusebius enz.

Ja, als de eerste christenen elkander op die dag ontmoeten, groeten zij elkander met deze woorden: “De Heere is opgestaan; Hij is waarlijk opgestaan”.

En vrienden, bedenkt daarbij eens: zou God Zijn kerk, waarop Hij zo zichtbaar het zegel van Zijn Geest heeft gezet, dan nooit aan dat kwaad van zulk een langdurige eigenwillige godsdienst hebben ontdekt?

Zou God Zijn kerk zo lang in zulk een schuld en zonde hebben laten leven, zonder haar er aan te ontdekken?

Deze dag is nooit door enige algemene kerkvergadering ingesteld, want deze dag was er reeds vóór er christelijke overheden waren.

En voorts blijkt het Goddelijk karakter van deze dag ook uit de bijzondere bewaring er van in de kerk tot een afgezonderde dag voor de Heere. Vrienden, God draagt zorg voor Zijn dag.

Hoe licht zouden mensen, in hun gekantheid tegen deze dag zo zeer overeenstemmende, de afzondering van deze dag kunnen afschaffen.

Ik zeg nogmaals: dit vierde gebod wordt tot op de huidige dag in alle kerken

op de dag des Heeren aan elk mens geboden, en de volmaakte waarneming en onderhouding wordt van hem geëist. Voorts zullen wij hier dan de redenen bezien, waarom de Heere deze verandering heeft gemaakt. God heeft dit gedaan om een nieuwe bedeling in Zijn kerk op te richten.

Voorts om een duidelijk onderscheid te stellen tussen het Jodendom en het christendom.

In het bijzonder ook wel om daardoor de Joden van hun schaduwdienst af te trekken en los te maken, welke zij juist op hun sabbatdag meest waarnamen.

De Heere deed dit ook om aan Zijn kerk een gedenkteken te geven van de rust van Christus van het grote werk der verlossing, welke in Zijn opstanding is bevestigd.

De kerk kreeg nooit een heerlijker dag dan deze, toen de heerlijke Zon der gerechtigheid in Zijn heerlijkheid opging.

David riep daarover in de geest uit (Ps. 118 : 24): “Dit is de dag, die de Heere gemaakt heeft; laat ons op dezelve ons verheugen en verblijd zijn”.

5. T. Case, W. Fenner en Grantham

De gronden, waarop wij rusten, dat wij niet de zevende, maar de eerste dag der week moeten heilig noemen, en onderhouden de dag des Heeren, is uit die opmerkelijke plaats uit Ps. 118 : 24: “Dit is de dag die de Heere gemaakt heeft; laat ons op dezelve ons verheugen en verblijd zijn”.

Deze woorden behelzen een profetie van die heerlijke dag, waarop Christus is opgestaan, zijnde de eerste dag der week, waarop de heiligen en eerste christenen hun bijzondere godsdienstplichten waarnamen.

Maar laat ons de woorden in zijn samenhang inzien met vers 22 en 23: “De Steen, Dien de bouwlieden verworpen hadden, is tot een Hoofd des hoeks geworden. Dit is van den Heere geschied, en het is wonderlijk in onze ogen”. Dan volgt: “Dit is de dag, die de Heere gemaakt heeft; laat ons op dezelve ons verheugen en verblijd zijn”.

De zin van deze tekst begrijpen en verklaren wij aldus: “Dezelve dag”, op welke Christus was gemaakt het “Hoofd des hoeks”, is de dag die Jehova gemaakt heeft, waarop de Kerk zich verheugt voor God, om de wonderlijke werken, die God vertoonde in het opwekken van Jezus uit de doden, om licht en leven te geven aan de zondaren, niettegenstaande al de weerstand en kracht van de bouwlieden, de farizeën en priesters van de Joodse natie. Zekerlijk, deze plaats spreekt van de eerste dag der week, op welke de Heere Jezus is opgestaan, en van de doden verreezen.

Merkt dan, hoe de volgende woorden dezer profetie vervuld worden: “laat ons op dezelve ons verheugen en verblijd zijn”; zodat deze profetie verklaart de vreugde en blijdschap van de ganse Kerk, onder het Evangelie, en van de gelovige Joden en heidenen ten tijde als zij verenigd zouden worden tot één lichaam, door deze Hoeksteen Jezus Christus, zijnde gemaakt het Hoofd van Zijn Kerk, waarin de hoge lofzangen op die dag, Jehova zouden worden toegebracht, gelijk het volgende vers vertoont: “Och, Heere! geef nu heil; och Heere! geef nu voorspoed”.

Leest deze Psalm met opmerking, van vers 21 t/m 29, en de verklaring die wij daarvan geven, is de aannemenlijkste; zodat de geleerden aanmerken, dat al de oude vaders deze plaats uit Ps. 118 : 24 aldus verstaan hebben van de dag van Christus’ opstanding, en die nauwkeurig onderhielden op elke eerste dag der week, in de Christelijke Kerk die deszelfs waarneming ook vaststelden uit de volgende teksten van het Nieuwe Testament:

1. De eerste zaak, die in aanmerking komt, is die heerlijke titel: “de dag des Heeren” (Openb. 1 : 10); “Ik was in den geest op de dag des Heeren”. Zulk een titel behoort tot een bijzondere dag, of Johannes moest spreken buiten en zonder verstand.

Maar hier kan geen andere dag verstaan worden dan “de dag des Heeren”.

Hij meldt niet van de zevende dag, omdat die een bijzondere titel had van “sabbatdag,” door welke die was gekend en geëerd door de Joden in vele geslachten; of anders in het Oude Testament door de algemene titel van de “zevende dag” (Hebr. 4 : 4).

Er is geen reden, dat wij hierdoor verstaan zouden de “dag des Heeren”, op welke Christus triomfeerde over dood, graf en de wet.

Een zekere Griekse Copy noemt de eerste dag der week, de “dag des Heeren”.

De Syrische overzetting zegt ons, dat de Christenen samenkwamen op de “dag des Heeren” om het heilig Avondmaal te gebruiken (1 Kor. 11).

Dit werd bekrachtigd door de praktijk van de Kerk te Troas, die bijeen vergaderde om brood te breken op de eerste dag der week (Hand. 20 : 7), op welk fundament de Christenen bouwden, en hun godsdienst pleegden, en naar gewoonte des Heeren Avondmaal gebruikten, en zo de “dag des Heeren” onderhielden in plaats van de sabbat der Joden, welke een schaduw was van betere toekomstige dingen; maar het lichaam is Christus.

De ouden noemden deze dag “Dies Panes”, de dag des broods.

Buiten twijfel kwamen zulke kerken samen op de eerste dag der week, om gedachtenis te houden van het lijden en sterven van de Heere Jezus, en onderhielden die dag heilig voor den Heere, zijnde het beste bekwaam tot zo'n plechtig en heerlijk werk.

2. Van dezelfde beschouwing is de plaats uit 1 Kor. 16 : 2: “Op elke eerste dag der week legge een iegelijk van u iets bij zichzelf weg, vergaderende een schat, naar dat hij welvaren verkregen heeft”, tot gebruik der behoeftigen.

Wij vinden niet, dat de apostelen de sabbat of zevende dag onderhielden in de statelijke dienst van Christus' Kerk onder de Joden of heidenen, maar wel de eerste dag, die ze heilig besteedden, gelijk in de genoemde plaats Paulus verordineert, dat de verzameling voor de armen zou geschieden op de eerste dag der week, zodat hier het werk van die dag,

en bijgevolg de dag zelf, door de Geest tot dat einde afgezonderd zijnde, staat op Goddelijke instelling en autoriteit van de heilige Schriftuur. Op deze eerste dag der week waren de heiligen tezamen vergaderd wegens zaken van groot belang, om hun godsdienstplichten waar te nemen en aalmoezen te geven.

Immers zulke Christelijke vergaderingen der kerken waren op de eerste dag der week, om Gods Woord dat gepredikt werd, te horen, en het brood te breken en te genieten, beoefenende zo de gemeenschap der heiligen, van welke godsdienst de verkwikking der arme broederen niet van de minste was, en waarin nog bestaat de openbare godsdienst, die wij den Heere schuldig zijn in het Evangelie, hebbende al de gronden die noodzakelijk zijn tot rechte onderhouding van de “dag des Heeren”.

Nu kom ik tot de laatste voorstelling, dat hoewel de laatste dag der week werd gehouden voor de sabbat, tot de komst van Christus, nochtans de eerste dag van de week, die “zevende dag”, is nu de dag des Heeren, en die moet zo blijven voortduren tot het einde der wereld; de laatste dag van de week is in de eerste veranderd, niet door een politieke of kerkelijke wet van de mensen, of apostolische overleveringen, maar door de instelling en het uitgedrukte gebod van God.

Het eerste argument om dit goed te maken is, zoals we gezien hebben, genomen uit Ps. 118 : 24, welke reden gebruikt werd door de Kerke Gods in alle tijden, sedert 1200 jaren. Augustinus gebruikte die in zijn tijd.

De psalmist profeteert van de opstanding van Jezus Christus.

“De Steen, Dien de bouwlieden verworpen hadden, is tot een Hoofd des hoeks geworden. Dit is van de Heere geschied, en het is wonderlijk in onze ogen” (vers 22, 23).

(Onze Zaligmaker Christus verklaart het in Matth. 21 van Zijn kruisiging en opstanding).

“Dit is de dag, die de Heere gemaakt heeft; laat ons op dezelve ons verheugen en verblijd zijn.”

Immers, de godzaligen wensen en begeren gebouwd te zijn op deze Hoeksteen, in Wie zij verheugd en verblijd zijn; zij willen die bewaren als een heerlijke dag van dankzegging en verlustiging in God. ‘t Welk ook klaar blijkt uit Jes. 56 : 1, 2, waar geprofeteerd werd van Christus’ dag, en gezegend geacht worden die de sabbat bewaren: “Alzo zegt de Heere: Bewaart het recht, en doet gerechtigheid; want Mijn heil is nabij om te komen; Welgelukzalig is de mens, die den sabbat houdt”.

Dit is een profetie van de dag des Heeren Jezus Christus, en Hij belooft een zegen voor die de sabbat bewaarden in deze dagen.

Wederom Jes. 11 : 10.

Het was een profetie van ouds, dat de eerste dag der week zou zijn een sabbatdag, des Heeren dag:

“Want het zal geschieden ten zelve dage, dat de heidenen naar den Wortel van Isaï, Die staan zal tot een banier der volken, zullen vragen, en Zijn rust zal heerlijk zijn.”

Niet alleen zal de rust des Vaders heerlijk zijn, wanneer Hij de hemel en aarde had geschapen, en op de zevende dag rustte; maar Christus’ rust zal ook heerlijk zijn.

Hierin komen de godgeleerden overeen, dat de profeet spreekt van de rust van Christus en het werk der verlossing; nu Zijn rust zal heerlijk zijn.

Toen God de Vader rustte van Zijn werk, was Zijn rust heerlijk gedurende 4000 jaren tezamen; zo zal Christus’ rust van Zijn werk heerlijk zijn.

Daar zal eer en heerlijkheid op gesteld worden, zowel als op de rust van de Vader, toen Hij rustte van het scheppen van hemel en aarde.

2. Een andere reden om dit goed te maken, is uit Openb. 1 : 10, waar Johannes spreekt van de eerste dag der week; de Geest des Heeren noemt het “de dag des Heeren”: “En ik was in den geest op de dag des Heeren”, zodat het niet alleen is door apostolische overlevering maar door instelling van God Zelf.

Hij noemt de eerste dag der week “dag des Heeren”.

Om diezelfde reden werd het sacrament genaamd “des Heeren Avondmaal”.

Nu, het sacrament is zo genoemd, omdat de Heere het instelde, en daarom moest het heilig zijn. Zo werd dus de eerste dag der week genoemd “dag des Heeren”, omdat de Heere die instelde en daarom werd die heilig genoemd en moet ook heiliglijk bewaard worden.

3. Onze Zaligmaker Christus Zelf noemt Zich de Heere van de sabbat; en daarom was Hij bevoegd om die te veranderen, en in te stellen de bezigheden die verricht moeten worden, en wat niet gedaan moet worden op die dag.

Hij belijdt openlijk, dat Hij is “een Heere ook van de sabbat” en in Joh. 5 : 23 zegt Hij, dat zij allen den Zoon moeten eren, gelijk zij den Vader eren, met een sabbat, in betrekking van Zijn rust van het werk der schepping;

zo moeten zij ook den Zoon eren, met een sabbat, in betrekking van Zijn rust van het werk der verlossing, 't welk vergeleken zijnde met Openb. 1 : 10, waar het werd genaamd "de dag des Heeren" en tezamen gepaard zijnde, mijn zeggen goed maakt.

4. Christus Zelf heeft Zijn apostelen geboden om deze dag te onderhouden.

Het was niet door de raad der apostelen, alsof zij deze dag in de Kerk wilden invoeren, maar Christus gebod hen zo te doen, want de apostelen leverden in 't gemeen niets aan de Kerk over maar hetgeen zij van den Heere ontvangen hadden, zoals Paulus zegt in 1 Kor. 11: "Want ik heb van den Heere ontvangen, hetgeen ik ook u overgegeven heb."

Maar het zal blijken, dat het gebod van Christus was aan hen, omdat de eerste dag der week altoos was onderhouden door de vergadering van Gods volk, eer de apostelen enig ding in de Kerk durfden verordineren, totdat de Heilige Geest op hen viel, in vurige tongen; en dat was 40 dagen daarna.

Nu, de eerste dag van de week was lang tevoren onderhouden (zie Joh. 20 : 19): "Als het dan avond was, op denzelfden eersten dag der week" en wederom de volgende week (in vers 26).

Zij kwamen tezamen op iedere eerste dag van de week (vergelijk Matth. 28 : 16, 20 met Joh. 20 : 19, 26) en gij zult zien, dat ze zo op elke eerste dag der week tezamen kwamen, naar Christus' instelling en gebod.

5. Een ander argument, tot bevestiging dat de "dag des Heeren" van Goddelijke instelling is, en niet door menselijke ordinantie, is deze, omdat de wijsheid van Jezus Christus nooit wilde toelaten, dat zo'n gewichtig stuk gesteld zou worden aan het oordeel der mensen.

De Heere Jezus, vóór Zijn opneming tot Zijn Vader, wilde nooit dingen zo ruw en onzeker laten en, onvolmaakt van zulk een Goddelijke ordinantie, aan de schikking der mensen, die zo geneigd zijn tot vrijheid, en zo verzuimachtig om enige dag heilig te bewaren.

Daarom mogen wij wel besluiten, dat dit gevonden wordt in de heilige Schriftuur door Gods ordinantie, waarom Paulus zegt in Hebr. 3 : 2 en 3, dat Christus, Die getrouw is Dengene, Die Hem gesteld heeft, zoveel meerder heerlijkheid waardig geacht is dan Mozes.

Nu Mozes was getrouw, want hij leverde Gods zin en wil over, gehéél over, aan het volk Israëls. Daar was niets overgelaten voor tijd, of plaats,

of manier; daar was niet één ceremonie in de dienst van God uitgelaten, maar hij leverde het alles getrouwelijk aan hen over.

Zo is Christus getrouw in Zijn huis, en wetende hoe gereed de mensen waren om de sabbat te verzuimen, en geneigd om die te schenden, zo zien wij klaar, dat de rede ons leert, dat Hij Zelf de sabbat wilde ordineren.

6. Wie zou enige ordinantie instellen in de Kerk dan alleen Hij, Die het Hoofd is van de Kerk? En daarom is het de praktijk van al Zijn leden, de heilige mensen, geweest, sedert de dagen der apostelen, deze dag te onderhouden, in navolging van Christus' discipelen.

Die onderhielden de “dag des Heeren” als zij elke eerste dag der week tezamen kwamen, en die heiligden.

Welke verandering ons genoeg is om in te berusten, want zij hadden een meer ontwijfelbare leiding en besturing dan wij, die zich aan hun ordinantie en voorbeeld (als navolgers van Christus zijnde) moeten gedragen (1 Kor. 16 : 1, 2).

Johannes onderhield die dag zelfs in de plaats, waar hij verbannen was, daar hij alleen zijnde, geen predikatie kon horen, nochtans die eerste dag der week doorbracht in heilige oefeningen.

En de Heere beloonde zijn heiliging van deze dag door Zijn openbaring, en verklaring van hetgeen geschieden moest, te openbaren, tot bemoediging van Gods volk, om voort te gaan in het onderhouden van deze dag.

Komen wij tot de oude vaders, even na de apostelen, zij allen komen overeen in het onderhouden van de eerste dag der week: Ignatius was daar ook sterk voor en Augustinus zeide: gelijk de maagd Maria gezegend is onder de vrouwen, zo is de eerste dag der week gezegend onder de dagen.

6. Wm. Maclean

De Zevendedagsadventisten houden vast, dat het een edict van keizer Constantijn was in het jaar 321, dat de zevende dag der week veranderde in de eerste dag, om als de dag des Heeren of de christelijke sabbat te worden onderhouden.

Dit is geheel onjuist.

Constantijn, christen geworden zijnde, bekrachtigde slechts hetgeen de algemeen gevestigde praktijk was vanaf de dagen der apostelen.

Ignatius, een directe vriend van de apostelen, die de marteldood stierf te Rome, niet meer dan 15 jaar na de dood van Johannes, in zijn "Brief", geschreven in het jaar 107; Justin Martyr in zijn "Verdediging" in het jaar 140; Tertullianus (160-230) in zijn "Antwoord"; Clement van Alexandrië in boek VII, hoofdstuk 12, in het jaar 168, zetten allen duidelijk uiteen, dat de eerste dag der week werd onderhouden sedert de dagen der apostelen als de christelijke sabbat - de dag, die de opstanding van Christus uit de doden herdacht.

"Het is de voortdurende praktijk van alle Kerken van Christus in de hele wereld geweest van de tijd van de dagen der apostelen af tot op deze dag, om samen te komen voor de openbare eredienst op de dag des Heeren, als een dag daartoe afgezonderd door de apostelen.

Ja, zo algemeen was het oordeel en de praktijk, dat er geen Kerk, niet één schrijver of ketter is, die ik me herinner gelezen te hebben, waarvan bewezen kan worden, daarvan zelfs te verschillen of het te loochenen, tot op de laatste tijd" (Baxter over "De Goddelijke instelling van de dag des Heeren").

Schriftuurlijke bewijzen van de verandering van de dag.

"Een zekere nadruk schijnt gelegd te worden juist op het feit, dat het op de eerste dag der week was, dat Hij verrees.

Dit is waar van al de verslagen van Zijn opstanding.

Lukas, bijvoorbeeld, na ons medegedeeld te hebben, dat Jezus opstond "op de eerste dag der week", komende om er aan toe te voegen het verhaal van Zijn verschijning aan Zijn twee discipelen, die naar Emmaüs reizen, werpt wat bijna lijkt te zijn een overbodige nadruk op datgene wat ook is gebeurd: "op denzelfden dag".

In het verhaal van Johannes echter is het, dat deze nadruk het meest opmerkelijk is.

“En op de eerste dag der week,” zo verhaalt hij ons, “ging Maria Magdalena vroeg, als het nog duister was,” om te bevinden, dat het graf ledig was.

En dan even verder: “Als het dan avond was, op denzelfden eersten dag der week, en als de deuren gesloten waren, waar de discipelen vergaderd waren om de vreze der Joden, kwam Jezus en stond in het midden.....

Na deze nadrukkelijke aanduiding, dat het op de avond was van dezelve eersten dag der week, dat Jezus Zichzelf aan Zijn vergaderde discipelen vertoonde, gaat Johannes even scherp verder, om de tijd van Zijn volgende vertoning aan hen te omschrijven: “En na acht dagen”; dat wil zeggen, het was op de eerste dag der week, dat Zijn discipelen wederom binnen waren, en Jezus Zichzelf aan hen vertoonde.

Dat de Christenen vroeg werden aangedreven om zich af te scheiden van de Joden (zie Hand. 19 : 9) en spoedig geregelde tijden hadden ingesteld voor de “onderlinge bijeenkomsten” weten we uit de vermaning van de Hebreëen.

“Op elke eerste dag der week legge een iegelijk van u iets bij zichzelf weg, vergaderende een schat, naardat hij welvaren verkregen heeft;” enz. (1 Kor. 16 : 2), wijst erop, dat hun gewone dag van samenkomst was op de eerste dag der week.

Het is duidelijk uit een passage in Hand. 20 : 7, dat de gewoonte van “bijeen te komen om brood te breken” was “op de eerste dag der week”..

Wij leren uit een verwijsplaats uit Openbaring 1 : 10, dat de aanduiding “dag des Heeren” zichzelf reeds gevestigd had in het christelijk gebruik...

Met zulke aanduiding achter ons, kunnen we ons niet verwonderen, dat de Kerk vanaf de eeuw der apostelen naar voren treedt met de eerste dag der week, die definitief gevestigd is als haar dag van godsdienstig gebruik.

En ook kunnen we niet betwijfelen, dat de apostolische bekrachtiging van deze vestiging ervan, in dit feit is ingesloten “ (De grondslagen van de sabbat in het Woord van God door Ds. prof. B. B. Warfield, D.D., L. L. D.).

Is het ook niet veelbetekenend, dat niet alleen de eerste dag der week de dag was waarop de opgestane Heere verscheen aan Zijn discipelen, maar dat het op de eerste dag der week met Pinksteren was, dat de Heilige Geest werd uitgestort en er 3000 aan de Kerk werden toegedaan?

Zijn verschijningen op de eerste dag der week na Zijn opstanding, en Zijn uitstorting van de Heilige Geest op de eerste dag der week na Zijn hemelvaart, wijzen op de eerste dag der week als de vastgestelde dag van de eredienst.

En hoe dikwijls sedert toen, in tijden van opwekking, heeft de Heere de eerste dag der week erkend en Zijn erkentelijkheid erover betuigd door de Heilige Geest uit te storten!

En naast deze onbetwistbare feiten hebben we het eenstemmige getuigenis van de eerste vaders, zoals reeds opgemerkt, die bevestigen dat de eerste dag der week in de apostolische tijden onderhouden werd als de wekelijkse sabbat.

Ignatius, die leefde in de dagen der apostelen en die de marteldood stierf in het jaar 107, zegt: "Dat gij niet verleid wordt ... want indien we nog leven volgens de Joodse wet, erkennen wij, dat we geen genade hebben ontvangen.

Degenen, die gekomen zijn tot het bezit van een nieuwe hoop, vierten niet langer de sabbat, maar leven in overeenstemming met de onderhouding van de dag des Heeren, waarop ons leven weer is opgesprongen door Hem en door Zijn dood."

Dat de verandering werd gemaakt in de tijd van keizer Constantijn, is één van de zinsbegoochelingen van mevr. Ellen G. White, de grondlegster van dit valse "isme".

Het wordt opgemerkt, dat het Zevendedagsadventisme, de Christelijke Wetenschap en Theosofie ten minste één ding gemeen hebben - zij allen hadden hysterische, zenuwzieke vrouwen als hun grondlegsters.

Beiden, dr. William Russell en dr. Fairfield, doktoren aan het sanatorium van de Zevendedagsadventisten te Battie Creek, kennen de "gezichten" van mevr. White toe als "het gevolg van een ziekelijke organisatie of hersentoestand of zenuwgestel", en waren "eenvoudig hysterische geestvervoeringen" ("het Zevendedagsadventisme getoetst aan de Heilige Schrift", pag. 15, door A. J. Pollock).

B.B. Warfield

"Christus nam de sabbat met Zich mee in het graf, en bracht de dag des Heeren met Zich mee uit het graf op de morgen der opstanding".

Bronvermelding:

1. Thomas Watson: boekje Ver.Zondagsrust t.g.v. 25-jarig bestaan
2. B. Smijtegelt: Heidelbergse Catehismus, onv.uitgave volgens 1979
3. W. á Brakel: Th.F. 5e druk 1979, de Banier Utrecht deel 11
4. J. Vermeer: Catechismusverkl. Zondag 38
5. T. Case, W. Fenner en Grantham: sabbatsheiliging en onderhouding van de Chr. rustdag of dag des Heeren
6. Wm. Maclean: Zevendedagsadventisme van God of van de satan?

De rust en de heiliging
van des Heeren dag

Nagelaten geschrift van Ds. J. van Prooijen

Wij lezen in Gen. 2: “Alzo zijn volbracht de hemel en de aarde en al hun heir. Als nu God op den zevenden dag volbracht had Zijn werk, dat Hij gemaakt had, heeft Hij gerust op den zevenden dag van al Zijn werk, dat Hij gemaakt had. En God heeft den zevenden dag gezegend en dien geheiligd; omdat Hij op denzelfen gerust heeft van al Zijn werk, hetwelk God geschapen had om te volmaken.”

Daar hebben we dus, dadelijk in den beginne, de Goddelijke instelling van de sabbat. In zes dagen had God tevoorschijn gebracht wat in Zijn gedachten was geweest.

“Dien Die de hemelen met verstand gemaakt heeft; Dien Die de aarde op het water uitgespannen heeft; Dien Die de grote lichten heeft gemaakt” (Ps. 136). Toen hield het scheppingswerk op. Het werken Gods hield niet op. Christus zegt: “Mijn Vader werkt tot nu toe en Ik werk ook”.

De Heere openbaart wel Zijne “almachtige en alomtegenwoordige kracht door welke Hij hemel en aarde mitsgaders alle schepselen, gelijk als met Zijn hand nog onderhoudt en regeert.”

De rust Gods op de zevenden dag, die nog voortduurt, is dus niet een “niets doen” en dit geeft ons reeds dadelijk een werk dat wij toch ook het karakter van onze sabbatsrust niet in “niets doen” zullen zoeken. Onze sabbatsrust moet een werkzame rust zijn, gelijk ook God juist door deze Zijn rust alle dingen draagt en in stand doet blijven.

Maar er is gekomen een ophouden van ‘t scheppingswerk; dat was voltooid: “God zag al wat Hij gemaakt had en ziet, het was zeer goed”. Na die zesdaagse scheppingstijd gaat het gelijk geschreven staat: “De Heere verblijde Zich in Zijne werken” (Ps. 104). En dewijl nu de mens naar Gods beeld geschapen is heeft het Gode behaagd dat in ‘t leven van die mens ook als ‘t ware het leven Gods zou afgespiegeld worden. “Navolgers Gods” behoorden zij immers te wezen, die naar Gods beeld geschapen waren.

Zo had God het dan ook in Zijn hart om de mens wanneer hij ‘t werk der gehoorzaamheid aan God ten einde toe volbracht zou hebben, in de rust des eeuwigen levens te doen ingaan.

En opdat Adam van die hem wachtende heerlijke eeuwige sabbatsrust een onderpand en voorsmaak hebben zou, schreef God hem die sabbatsordinantie in zijn hart waardoor hij in de hof van Eden, die hij bouwde en bewaarde, telkens na zes dagen één dag vierde waarop zijn heilig leven zich ongemeen verlustigde in God. Maar daar kwam de zondeval! verbeurd, door de mens, de eeuwige sabbatsrust waarop hij in de weg der gehoorzaamheid aan God het uitzicht had!

Dadelijk echter kwam de openbaring van het genadeverbond tussenbeide waardoor voor de gevallen mens het uitzicht op de door de zonde verbeurde eeuwige sabbatsrust weder geopend werd.

Het zaad der vrouw, de laatste Adam, de Heere uit den hemel, zou intreden om aan het geschonden recht des Heeren voldoening te geven en alle gehoorzaamheid te volbrengen.

Hij zou, alles volbracht hebbende, in Zijn rust ingaan en daartoe al Zijn volk leiden.

Zo zou het binnen komen in die rust die er overblijft voor het volk van God hun als een genadegeschenk in de schoot vallen.

En daarom, daarom geschiedde het dat met de val ook de wekelijkse sabbat zijn reden van bestaan niet verloor maar profetie en voorsmaak voor de gelovigen was van de rust waartoe een betere Jozua hen zou inleiden.

Daarom mochten de sabbatten onder Israël wel “eene verlustiging” genoemd worden en vermaande de Heere Zijn volk niet “hunnen lust” te doen op Zijn heiligen dag maar hem tot dit einde te richten dat: “De Heere geheiligd worde, Die te eren is” (Jes. 58).

Het is echter duidelijk dat dit alleen mogelijk was wanneer door het geloof gezien werd op de eeuwige sabbat waartoe de Messias Zijn werk volbracht hebbende, Zijn volk met Zich zou inleiden en wanneer alzo de sabbat gehouden mocht worden als een teken en voorsmaak van die eeuwige rust.

Immers de vorm van de sabbatten in Israël onder de bedeling der wet was streng wettisch; opdat het Israël scherpelijk ingeprent zou worden dat de sabbatsordinantie ten nauwste met de ere Gods samenhang.

Alle dagelijks werk moest daarop gemeden worden; de man die op de sabbat hout sprokkelde moest gestenigd worden (Num. 15).

Onder de heidenen mocht dan de van het paradijs af reeds dagtekenende sabbatsviering door de zonde geheel uitgesleten of verminkt zijn, God wilde Zijn volk Israël die ordinantie terdege weder inprenten en dat niet alleen omdat die sabbatsviering reeds moest voortvloeien uit de verplichting van de mens als schepsel maar bovendien omdat God door de verlossing in Jezus Christus wederom de sabbat in heerlijkheid herstellen zou, van welke verlossing de uitredding van Israël uit de ijzeroven van Egypte immers de voorafschaduwung was.

Daarom wordt in de woorden van het vierde gebod (Ex. 20) de sabbat wel aangedrongen met een heenwijzing naar de rust Gods op de zevenden dag,

na het zesdaagse scheppingswerk; maar toch wordt in de herhaling der wet (Deut. 5) het sabbatsgebod in verband gesteld met de verlossing uit de Egyptische dienstbaarheid.

Streng stond dus onder het tuchtmeesterschap der wet de onthouding van alle arbeid op de sabbatten op de voorgrond.

Daarin mogen wij ook opmerken hoe God in dat streng gebod van onthouding de waarheid liet doorschemeren dat thans de zondaar door zijn werk niets tot zijn zaligheid zou hebben bij te brengen; maar slechts door 't geloof zou hebben te rusten in het werk dat Christus volbrengen zou.

En tevens lag in die strenge onthouding van alle arbeid afgeschaduwd dat de gelovigen zouden ophouden, zouden vieren, zouden rusten van de dode werken der zonde omdat Christus door de verdienende kracht van Zijn kruisdood en de toepassende genade Zijns Geestes in hunne harten de kracht der zonde zou breken.

Was op die dingen 't oog van Gods volk gericht, gewis dan kon hun de sabbat, ook in zijn Oud-Testamentische vorm, eene "verlustiging" zijn. Maar de farizeën verre van oog te hebben voor die geestelijke beduiding van de sabbat zochten eigenlijk "hunnen lust" op de sabbat; want zij behaagden zichzelf in een zich onthouden hiervan en een zich onthouden daarvan, oordelende dat zo de sabbat recht door hen gehouden werd.

Daar tegenover betoonde de Zoon des mensen Zich een Heere ook van de sabbat; dat wil zeggen: Hij, Die als waarachtig God de sabbat Zelf had ingesteld, had ook de bevoegdheid te bepalen en in Zijn eigen voorbeeld te laten zien hoe de sabbat moest gehouden worden.

En zo heeft Christus laten gevoelen dat de sabbatsruste Gods sedert de zesdaagse schepping geen werkeloosheid, geen ledigheid is ("Mijn Vader werkt tot nu toe") en dat zo ook de rechte navolging Gods geen sabbat van niets doen medebrengt ("en Ik werk ook").

Zo heeft Christus de arme en ellendige mensen geholpen en genezen op de sabbat.

Zo heeft Hij in 't licht gesteld dat niet alleen de werkzaamheden die voortvloeien uit de loop der natuur (welke immers naar Gods bestel ook op de sabbat doorgaat) als noodzakelijk verricht moeten worden (denk bijv. aan de verzorging van het vee) maar dat ook de werken van barmhartigheid en de werkzaamheden die tot de kerkdienst behoren, zozeer in overeenstemming zijn met de betekenis van de sabbat dat nalating ervan geen houden van de sabbatdag is maar eerder sabbatsschennis moet geacht worden. De sabbat is gemaakt om den mens, niet de mens om de sabbat (Mark. 2 : 27).

Wij hebben dus gezien dat er in het sabbatsgebod iets ceremonieels, iets schaduwachtigs gevonden wordt dat vervuld is met de komst van Christus en derhalve door de kerk des nieuwen verbonds niet mocht aangehouden worden als noodzakelijk; waardoor toch de genoegzaamheid van de offerande en van het werk van onze Heere Jezus Christus zou miskend worden.

Immers, de nalating van enig werk of enige arbeid moet door de kerk van het nieuwe verbond niet geschieden in dien zin alsof de nalating op zichzelf gehoorzaamheid aan God ware of een doen van Gods gebod, niet alsof die nalating op zichzelf Gode welbehagelijk ware; neen, maar die nalating moet alleen met dit doel geschieden dat de dag des Heeren, noch een deel daarvan, aan zijn bestemming onttrokken worde; dat men zichzelf noch anderen verhindere die dag geheel aan de dienst des Heeren te wijden.

Wat nagelaten wordt moet dus niet nagelaten worden alsof die nalating op zichzelf reeds goed zou zijn; neen, maar opdat men niet verhinderd zij alzo bezig te zijn op de dag des Heeren als de Heere het van ons eist. En voorts behoort de omstandigheid van de zevende dag tot het ceremoniële of schaduwachtige want dat de sabbat aleer als de zevende dag aan het einde van de zes werkdagen der week stond, wees erop dat het werk der gehoorzaamheid aan God nog volbracht moest worden en dat eerst na volbrenging van het werk dat God eiste, sprake kon zijn van sabbatsrust.

Maar nu Christus, onze Middelaar, dat werk der gehoorzaamheid voor ons volbracht heeft, gehoorzaam geworden zijnde tot de dood, ja de dood des kruises, nu is Hij tot Zijn rust ingegaan; maar die rust heeft Hij nu ook verworven en aangebracht voor al Zijn volk.

Nu behoeft Gods Kerk niet meer te werken om tot die rust te geraken maar zij mag nu leven uit die aangebrachte rust.

En daarom heeft God ons door het onderwijs dat Hij aan Zijn apostelen en door hen aan de eerste christenkerken schonk, dit voorrecht bereid dat wij de week beginnen mogen met de sabbatdag; dat wij niet behoeven te leven om te werken tot het heil maar dat wij leven mogen uit de schat van het door Christus ons aangebrachte heil.

En zo werd de dag der opstanding van Christus uit de doden toen Hij de arbeid Zijner ziel volbracht had en de smarten Zijns doods ontbonden werden, de sabbatdag voor de kerk des nieuwen verbonds “de dag des Heeren” (Openb. 1 : 10).

Bewijzen van des Heeren dag als eerste dag der week

Is het niet omdat de Heere Jezus, de Heere van de sabbat op denzelve van Zijn smartelijke arbeid gerust en hem tot Zijn dienst heeft ingesteld gelijk daarom de zevendaagse sabbat “des Heeren” wordt genoemd?

Wat heeft anders de apostelen bewogen om juist op de eerste dag der week bij elkander te komen (Joh. 20 : 19-26)?

Waarom zijn de discipelen te Troas juist op de eerste dag bijeen gekomen om brood te breken (Hand. 20 : 7) zo die dag voorheen niet ware ingesteld geweest?

Waarom beveelt Paulus de Galaten en Korinthiërs de verzameling der liefdegaven op de eerste dag en niet op een andere dag der week (1 Kor. 16 : 1-2)? Hiervan kan geen andere reden dan de Goddelijke instelling van die dag gegeven worden.

Heeft de Heere van den sabbat de eerste dag ook niet gezegend als Hij op denzelve Zich meer dan eens onder Zijn apostelen heeft vertegenwoordigd (Joh. 20 : 19), Zijn Geest uitgestort (Hand. 2 : 1-4), en de discipel die Hij liefhad in den geest doen zijn (Openb. 1 : 10)?

Hoe komen de christenen over de ganse wereld van der apostelen tijden af tot nu toe, aan het vieren van deze dag tot de openbare godsdienst? Heeft enige kerkvergadering of christen, keizer of koning, die gewoonte ingebracht zonder dat ze er tevoren was? Immers neen.

‘t Is waar, men leest niet dat Christus zegt: onderhoud de eerste dag der week in plaats van de zevende dag; doch al de woorden van de Heiland zijn niet aangetekend; omdat Hij nergens zegt: doopt kinderen, zal men daarom zeggen dat de kinderdoop niet ingesteld is? Nee, maar men besluit het uit goede redenen en gevolgen en zo besluiten wij ook uit het gezegde dat de eerste dag der week is ingesteld, ‘t zij dan onmiddellijk door de Heere Zelf, ‘t zij door Zijn apostelen.

De sabbat die wat zijn naam betreft zo onder het Nieuwe als het Oude Testament, sabbat of rustdag kan worden genoemd zonder ook maar aan een zweem van bijgeloof te denken, is de door God in het vierde gebod voorgeschreven wekelijks terugkerende dag van rust van de dagelijkse arbeid en van bijzondere publieke en private godsdienstoefening. Hij drukt uit het natuurlijke recht Gods volgens hetwelk enige tijd, een dag, vereist wordt voor afzondering.

En dit karakter droeg zo de sabbat in de staat der rechtheid als daarna onder het Oude en Nieuwe Testament.

Ook kon en moest de sabbat overal, zo thuis als in den vreemde, gehouden: in de woestijn, gevangenschap en ballingschap, doch voor de feesten gold dit alleen te Jeruzalem of in de plaats waar God verkoos dat Zijn Naam zou wonen (volgens Deut. 15 : 16).

Voorts konden onreinen van het pascha en andere feesten geweerd en uitgesloten worden (naar Num. 9) doch de sabbat moesten zij houden. Hij is dus de tijdelijke, de wekelijkse rustdag die de gang van het dagelijkse leven wekelijks breekt en door Gods ordinantie afgezonderd en verheven is boven andere dagen om hem geheel en al in de godsdienst te besteden.

En zo bestaat de uitnemendheid van die dag in zijn bijzonder gebruik ten aanzien van in- en uitwendige religieuze godsdienstige werken.

Over de oorsprong en instelling van de sabbat is veel verschil geweest. Echter Gods Woord en onze vaders hebben altijd beleden de schepingsordinantie Gods te vinden in navolging Gods in Gen. 2 : 2.

De roomsen ontkennen dat des Heeren dag reeds vanaf de apostolische kerk door leer of eigen voorbeeld is geheiligd maar nemen hem over uit traditie of de autoriteit der kerk.

Andere gereformeerde theologen o.a. met name Hyperius, Paraeus en Walaëus, Coccejus e.a. die wel oordelen naar Handelingen 20, 1 Korinthe 16 en Openbaring 1, dat hij door de apostelen en de apostolische kerk is gevierd, doch in het midden laten of hij rust op vrije kerkelijke instelling en autoriteit alleen ter wille van de orde, of gegrond is in het Goddelijk recht en instelling en daarom door hun handeling voor ons bindend is.

De derde opvatting beslist dat dit apostolisch voorschrift en voorbeeld volgens Goddelijk recht is en diensvolgens de onderhouding van die onveranderlijk is; dit schijnt dan zijn bewijs te kunnen vinden in de gevolgtrekking van soortgelijke voorschriften en kerkelijke verordeningen in het Nieuwe Testament zoals die van de verkiezing van de ambtsdragers in de kerk.

Voetius is zeer voorzichtig in deze kwestie; hij laat het liggen of die dag door Goddelijk recht is ingesteld, zij is ook niet zo noodzakelijk dat godzaligheid en geloof ermee vallen waar de praktijk der godzaligheid nog in de kerken bewaard kan worden zonder dit gevoelen.

Echter is Voetius met de Heidelbergse Catechismus op een lijn. Uitdrukkelijk zegt hij daar dat de zondag door de praktijk der apostelen is vastgesteld en zij hebben hem door Goddelijk en onveranderlijk recht verordineerd.

Een tweede grond is dat de wekelijkse rustdag, scheppingsordinantie is en daarom blijvend en moreel, niet ceremonieel, anders zouden zoveel kerken er ook zoveel sabbatten kunnen zijn.

Vóór de blijvende moraliteit van des Heeren dag spreken zich uit de Embdense Catechismus en de Nederlandse uitgave van de Heidelbergse Catechismus, verder vele theologen als Voetius, Beza, Hommius, P. Martyr, Amesius, Wollebius, Zanchius, Perkins, Paraeus, Cloppenburg, Walaeus, Alsted, Junius, Maccovius; verreweg de meeste Engelse schrijvers en publieke homiliën en liturgiën.

Bij de joodse sabbat was moreel krachtens het vierde gebod, één dag op de zeven rustdag, en is gegrond in het positieve recht Gods; dit staat vast.

De vraag is nu of de instelling van de eerste dag der week, de zondag, ook door het positieve recht Gods is geschied en of hij dan ook aanvaardbaar bijkomstig is dan wel of hij rust in het recht Gods en door kerk en overheid is vastgesteld.

Voetius bevestigt de opvatting dat hij ingesteld is door in het Nieuwe Testament meegedeelde voorbeeld en de praktijk der apostelen en apostolische kerk.

Deze opvatting kan echter nog in tweeërlei zin opgevat worden; de rustdag kan Goddelijke instelling zijn, uitdrukking van het positieve recht Gods waarbij dan de apostelen en de apostolische kerk geïnspireerde openbaringsorganen waren om hem tot blijvende Goddelijke instelling te maken of hij kan door hen, als niet Goddelijk, doch vrije kerkelijke verordening ingesteld zijn.

Dan zou het geen zonde zijn als men bijv. een andere dag voor zondag hield en niet strijdig tegen het vierde gebod.

God heeft echter de sabbat ingesteld en de dag des Heeren blijft tot aan de voleinding der wereld krachtens scheppingsordinantie en het vierde gebod.

Nu komt de vraag waarom de zondag tot rustdag is ingesteld.

Naar veler gevoelen van vroeger en later is dat geschied wegens de weldaad van Christus' opstanding op de eerste dag waarvan hij dan tot een gedachtenis zou zijn gesteld.

Hiermee kan Voetius niet instemmen; hij argumenteerde dan ook als volgt: uit de feiten van Christus' opstanding en vele andere gedenkwaardige daden Gods op die dag volgt niet dat des Heeren dag tot een gedenkteken zou zijn gesteld zodat door die dag speciaal krachtens Goddelijke en kerkelijke instelling, de opstanding van Christus moet gerepresenteerd; dan toch zou

hij een sacrament zijn evenals het heilig Avondmaal of iets sacramenteels in elk geval; ook zouden dan meer dergelijke dagen en uren zoals die ter herinnering aan Zijn sterven, hemelvaart enz., als gedenkdagen gewijd kunnen worden.

Verder zou Rome met zijn vele feestdagen gelijk krijgen en eindelijk zou de christelijke rustdag een specifiek Nieuwtestamentische feestdag zijn, een dag van blijdschap waarop nooit een publieke rouw of vasten zou kunnen vallen.

Daarom kan alleen in het algemeen gezegd worden dat de christelijke rustdag gehouden wordt ter gedachtenis van God en al Zijne werken, zo die der schepping als die der verlossing.

En in zover de rustdag toegeëigend is het lezen, horen en overdenken van Gods woord waarin ons al Zijne werken en wonderen verhaald worden, is hij een gedachtenis van God en Zijn werken.

Want wij men zich dan geheel bezighoudt met de gedachtenis aan Zijn woord, houden en vernieuwen wij de gedachtenis van God, Zijn geboden, beloften, bedreigingen, weldaden, oordelen, schepping, regering, verlossing door Christus met al wat daaraan vast is.

Hoe lief is u de dag des Heeren?

Wij zijn het zo gewoon gaan vinden dat de rustdag ontheiligd wordt door sport, vermaak en werken. Het is onze dure plicht de dag des Heeren waar te nemen zoals de Heere het Zelf ingesteld heeft in Zijn Woord.

Onze vereniging probeert landelijk de zondagsontheiliging te bestrijden en de zondagsrust te bevorderen. Voor slechts 1 euro per jaar bent u al lid. Voor meer informatie of opgeven als donateur:

***Nederlandse Vereniging tot bevordering
van de Zondagsrust en Zondagsheiliging***

Frederik van de Paltshof 15

3911 LA Rhenen

Telefoon: 0317 614398

Fax: 0317 616044

E-mail: info@verenigingzondagsrust.nl

IBAN: NL98 INGB 0000 8786 28

Nederlandse Vereniging tot bevordering van de

ZONDAGSRUST en de **ZONDAGSHEILIGING**

gevestigd te Rhenen

Nederlandse Vereniging tot bevordering van de
Zondagsrust en de Zondagsheiliging
Fred. v.d. Paltshof 15 - 3911 LA Rhenen